D. D.

Hiſtoriola Litteraria

POËTARUM SVECANORUM.

Cujus

Partem Primam,

Moderante

MAG. CAROLO AURIVILLIO,

Poëſeos Prof. Reg. & Ord. S. R. S. M.
In Regia Academia Upſalienſi,
Et Auditor. Carol. Maj.
d. 26. Maji 1764.
Pro Laurea Exhibet

Johannes Henricus Lidén.
Linkopia O-Gothus.

Upſaliæ.

Digitized by Google

VA1 1506962

Auctori.

Svecia DALINUM raptum queritur ſibi vatem;
Delicias Arctosque ſuas hoc perdidit uno
Ingentes, & Apollo novos ſibi quærat Amores.
Lumina Tu veterum revocas umbrisque parentas,
Ne ruat, ut ſilet, id Templum, exhortaris, Amice.
Promitur inde Tibi, Myſtis plaudentibus, æqua
Merces, Pieridumque operi quæ competit acto
Concilio cœptum, peragis quem viribus, ornas
Denique perfectum, Triade en! ſacrumque laborem.
Parnaſſi Salici penetras penetralia, Templi
Libere utut, vigilans ferventi pectore ſacris.
Alma Tibi Laurus cedat, comitentur honores!
Luminibus Divis, quæ nutrit & enthea Pallas,
Terque quaterque novis Arcanis macte recluſis !!!!

Stockholm.
d. 14. April. 1764.

CAR. FRED. AB ECKLEFF.

Digitized by Google

Till Auctorn.

J Momer, ſom Er galla ſpillen
På vittra Skalder, hår hos oſs;
Sen nu, ert leda agg till troſſ,
En vacker hop af Nordens ſnillen!
Er ifver år ej mycket vård;
Ty deſſe Hjåltars vundna krantſar
Ha ſamma kraft, ſom hjelm och pantſar:
Hår brytes ſpetſen af Ert ſvård.

Att allt ſitt vett med ovett ſkyla,
År blotta en fórlorad ſak;
Men Yfverborne ha ock ſmak,
Och ſjålen lider ingen kyla.
Att tånka ådelt, quickt och rent;
Faſt Bore kring i luften raſar,
Och fyller allt med ſtelna klaſar,
År Svenſka ſnillet ej fórment.

På deſſa bladen ſer jag mycket,
Som ſmakar af Maroners ſalt:
Hår finnas blommor ófver allt,
Som pryda detta måſterſtycket.
Med ſkål man priſar ett Athen,
Man vórdar Rom, ſom en Gudinna:
Hår ſer jag Sverget åfven vinna
Fórtjånte Lagrar af Lidén.

Till Foſterlandets lof och heder
Du med en witter ſnilledrift
Har teknat i en nyttig ſkrift
De namn, ſom lyſa uti Ceder.
Så långe Norden alſtrar wett,
Och Svenſke ſkaldeådran flyter,
Min Wån, Dig ingen åra tryter,
Som Dygd och Snille Dig beredt.

JAC. ISR. KOHLER.

Google

Candidato Amiciſſimo.

Nectar ut Hyblæum valido medicamine mixtum
Exhilarat cunctos usque ſapore ſuo:
Sic quoque Pieridum ſtudiis eſt blanda poteſtas,
Seria quæ facili temperat arte jocis.
Ter felix igitur, cui maturatus Apollo
Pocula Caſtaliæ plena miniſtrat aquæ.
Muſis namque bonis ducibus qui carmina fundit,
Devincit meritis ſæcula longa ſibi.
Sedes Caſtalidum cum Terra Pelaſga vocatur,
Smyrnæi vatis gloria ſemper erit.
Mantua luxuriat donec fragrantibus arvis,
Laudabit magni grata Maronis opus.
Scandia, ſubjectam quamvis fera Parrhaſis urget,
Ingeniis caruit non tamen alma ſuis.
Perlege, quæ grandi ſonuerunt pectine Noſtri
Vates, & videas carmina digna cedro.
Parta igitur fas eſt ut fama perennet in orbe,
Nec meritas laudes deroget ulla dies.
Res equidem pia: ſed tantis quis ſufficit auſis?
Sarcina non cuivis hæc ſatis apta ſedet.
Sufficis aſt, Lidene, *operi: Tibi ſufficit ardor.*
Te tulit a teneris Pallas amica ſinu.
Dum calamos inflas, ad motum os dulce miniſtrat
Carmina mellitis æquiparanda favis.
Ergo tuis ſtudiis Vatum, quos protulit Arctos,
Fata reviviſcent, gloria perpes erit.
Dum functis vitam lucem reddisque tenebris,
Laudibus hoc pacto conſulis Ipſe Tuis.
Certatim Muſæ nectunt Tibi Laurea ſerta,
Præmia pro meritis æquus Apollo dabit.

Aboæ.
XVII. Calend. Maji. MDCCLXIV. ANDREAS BERGMARK.

Digitized by Google

Οὐδὲν ἐν ἀνθρώποισι διακριδόν ἐστι νόημα.
Ἀλλ' ὃ σὺ θαυμάζεις, τοῦθ' ἑτέροισι γέλως.

Lucian.

L. B. S.

Queſti ſæpius multi ſunt, borealium ingeniorum tam parcam, tamque iniquam interdum ab exteris fieri mentionem, ac ſi nulla ſeptentrionales plagæ aluiſſent aut adhuc alerent, quibus magnopere glorietur Poëſis, verumque adeo de Suiogothia eſſet, quod de propinqua Germania cecinit quondam Aprutienſis Epiſcopus: a)

Nec faciles hederas, nec opacas frigida laurus
Terra gerit.

quum tamen, ut facundiſſimus apud nos Vates ſuo ipſius exemplo comprobat,

noſtro ſalit & ſub pectore vena
Nec patrio torpent corda revincta gelu.

Fatendum quidem, ut in gentibus ceteris, ſic in noſtra quoque, raros omni tempore fuiſſe, qui ultra verſificatorum jejunum gregem pulcrioribus ſeſe auſis extulerint. Attamen habuit Svecia non numquam, qui nobiliori præditi vena, natura duce & arte, arridentibus

A

a) Campanus. Epiſt. p. 333.

tibus adeo Gratiis ſunt modulati, ut debitum eximiis Poëtis honorem, ſummo illis vindicari jure, oporteat. STIERNHIELMIORUM, COLUMBORUM, WEXIONIORUM, RUDENORUM, LAGERLÖFIORUM, SPEGELIORUM, GYLLENBORGIORUM, VON DALINORUM *nomina Apollini gratiſſima, plura jam ut taceam, quis ignorat? Horum vero vitas perſequi & ſcripta carmina, quum jucundum videbatur mihi nec inutile, præſertim quod* Nobiliſſimi Axelſſonii *diſſertatione excepta, alia ſcriptione nulla Patriæ Poëſeos fata cognoverim plenius expoſita, in mentem venit, adjungere etjam ceteros, qui maximis licet viris illis æquiparari minime poſſint, eamdem tamen artem tractarunt ita, ut quibus veluti auctibus adoleverit, quibuscum nævis conflictata ſit, quas ſæpe ſuperandas habuerit injurias, haud obſcure inde perſpiceretur. Nam & hanc hiſtoriæ humani ingenii particulam fructum laturam eum ſperare liceat, quem in artibus reliquis, ex conſideratione fugiendorum vitiorum, & accuratiori cognitione cauſſarum, e quibus illa exſtiterint, polliceri ſibi non immerito ſapientes ſolent. Intendi igitur, quoad licuit, ſtudium, nec ulli peperci diligentiæ, qua collectanea inſtruerem, e quibus, qualiscumque inſtar ſpeciminis, quia brevis nunc eſſe cogor, unum modo alterumque Poëtam adducam, ſervatis ceteris in aliam, quæ ſe poſthac, Volente Deo, obtulerit occaſionem. Poſtulat autem grati animi officium, Nobiliſſimorum & laudatiſſimorum indicare nomina Virorum, quorum favori tam multa debeo,*

beo, ut niſi tuliſſent opem, poſt primos dudum paſſus fuiſſet mihi ſubſiſtendum. TILASIOS *loquor*, STIERNMANNOS, CELSIOS *&* ECKLEFFIOS, *quorum, cum in hoc negotio, tum antea ſæpe, benigniſſime mihi impertitam indulgentiam, venerabundus agnoſco, ſemperque agnoſcam. Tu vero B. L. quæ adhuc imperfecta, ſuisque quaſi trunca vides numeris, tenuem ſcilicet juvenilis induſtriæ conatum, æqui conſule; nec penitus ridiculum arbitreris, excuſare culpam, qua quis facile vacare potuit. b) Excuſationem forſan promerebit pertinax & ut ingenue dicam, moleſta ſedulitas evolvendi, præter alia bene multa, etjam XIX juſtæ magnitudinis volumina, quæ* Bibliographiæ Svio Gothicæ *nomine, a* Palmſköldiis *collecta, ſervat Bibliotheca publica. Ac ſi* Meſſenii, Braſkii, Beronii *& ſimilium in carminibus, nil forſan inveneris, quod magnopere placere poſſit; dabis tamen hanc veniam antiquitati, ut patienter ſcriptorum, quos illa tulit, ſimplicitatem feramus, memores, niſi illi præceſſiſſent, maxima, quæ deinde eminuerunt ingenia, vix forſan fuiſſe ſecutura.*

---

b) Gellius. L. XI. c. 8.

Digitized by Google

§. I.

Sedet nonnullorum animis nimium fixa opinio, qua generoſos olim Arctoi orbis incolas, qui per univerſam fere Europam victricia circumtulerunt arma, ſpretis literarum ſtudiis, nihil niſi ſangvinem, cædesque ſpiraſſe exiſtimant. In deliciis, dicunt, unice fuiſſe

Horrida Mavortis tractare ferociter arma,
Hoſtilique ſuam temerare in ſangvine dextram,
Et ſibi pugnando immortale acquirere nomen.

Sunt haud dubie inermes Muſæ & numquam licet ſegnes, numquam deſides, ſed vividæ ſemper & alacres, bellicos tamen tumultus, publicæ felicitati non raro exitiales, reformidant & quoad licuerit devitant. Itaque mirum haudquaquam foret, ſi Mavortia gens, armis, piraticis, irruptionibus & migrationibus occupatiſſima, literarum culturæ haud multum tribuiſſet temporis. Annalium tamen, exoticorum pariter ac domeſticorum, conſtat teſtimoniis, adeo rudes & ab omni diſciplinarum genere alienos non fuiſſe veteris Scandiæ incolas, ac cenſuerint multi, qui famam potius ſecuti deprehenduntur, quam certioris præſcriptum hiſtoriæ. *c*) Ut enim taceam elementa ſaltem plurium ſcientiarum inter illos viguiſſe *d*), in Poëticam certe quo ferebantur amor, inge-

---

c) Scythis enim, non ut cæteris Barbaris, rudis & inconditus ſenſus eſt: quidam eorum ſapientiam capere dicuntur, quantamcunque gens capit ſemper armata. *Curt.* Lib. 7. c. 8. Cfr. *Jornand.* de Reb. Get. c. 11. & *Bartholin.* Ant. Danic. L. I. c. 10. it. *Verelii* Runograph. Scand. C. 3. p. 14. Ejusd. Diſſert. de Fanin. p. 31. *Celſus* ap. Originem L. I. p. 14. Memorabilis præterea locus & inſigne teſtimonium *Herodoti* IV. p. 271. C. Οʹ δὲ πόντος ὁ Ευξεινος χωρέων πατέων παρέχεται, ἔξω τȣ̃ Σκυθικȣ̃, ἔθνεα ἀμαθέςατα.

d) Cfr. Mozelii Diſp. de Philoſophia Veterum Svio-Goth. Upſ. 1755.

ingenium non defuiſſe ſatis ſuperque teſtatur. Eſt autem res ardua ſane, illius originem artis in gente tam vetuſta tradere; diſſentientibus Hiſtoricis & antiquitatum ſcriptoribus. Ne iſta quidem qui ignorant ſæcula, e quibus nihil tamen, quod ad noſtram attinet patriam, monimentorum adhuc ſupereſt, non multo poſt cataclyſmum, Poëſin cum Othino, antiquiore illo, ex Oriente huc migraſſe perhibent *e*). Quod neque temere ſequi, neque refellere in animo eſt: ex ingenio ſuo quisque demat, vel addat fidem *f*). Illud certum videtur, SKALDOS, quorum tam crebra apud ſcriptores occurrit mentio, ſeptemtrionalium gentium fuiſſe Poëtas pariter & Hiſtoricos, maxime adamatos *g*). Horum ſumma dignitas & apud Reges gratia *h*), ut ſecundum etjam ab illis locum tenerent, prætertim qvum & ſangvinis interdum nexu aut affinitatis vinculo iisdem conjuncti memorentur *i*). Mandatum erat officium, Regum Heroumque, quos ubique comitabantur, bello res geſtas, virtutemque cantu in conviviis celebrare. Antiquiſſimus, cujus mentionem faciunt Hiſtorici, STARKOTERUS ſenior, quem circiter V:o poſt Chriſtum ſæculo vixiſſe adfirmat Nobiliſſ. v. Dalin *k*). Poſt id tempus, longam ſeriem ſkaldorum ſiſtit *Sturlonides*, *l*) ipſe hujus

 artis

e) Cfr. Rudbeckii Atlanticam, paſſim. *f*) Tacit. *Germ*. c. 3.

g) Scaldorum unum & antiquiſſimum annalium genus fuiſſe, teſtatur *Tacitus* L. de Germ. c. 2. & *Jornandes*, priſcis carminibus, hiſtorico pene ritu ſua recoluiſſe, dicit. *de Reb. Get.*

h) Reges quoque ipſos, ad hoc honeſtæ recreationis diverticulum aliquando ſe demiſiſſe, ſcaldicamque exercuiſſe artem novimus. Eminet certe Carmen *Ragneri Lodbrogi*, quod cantionis inſtar Cygneæ, morti jam vicinus, viperarum inter morſus, ceciniſſe fertur. *Loccenii* Antiquit. Svio-G. C. XV. p. m. 90.

i) Torf. Ser. Reg. Dan. L. I. c. 6. p. m. 53.

k) Inledning till Vitterhets Acad. Handl. p. 19.

l) Heims kringla; ſub finem.

artis non ignarus. Qualis vero horum fuerit Poëſis, difficulter jam ſtatuitur, qvum in deſvetudinem fere abierit lingva, paucaque admodum & ſæpius mutila, poëmatum ſuperſint fragmenta. Aſſeverant tamen Viri vetuſtiorum literarum periti, ſumma arte ab illis efficta carmina, ſua non caruiſſe venuſtate. Erat ſcilicet ſtylus ſkaldorum magnificus tropis & ſchematibus rhetoricis plenus, gryphis item & ænigmatibus, Gordii nodo haud diſſimilibus, tum fecundus fabulis & miris prodigiis *m*). Etenim ut apud Orientales gentes non ſimpliciter ſenſa animi exprimere glorioſum putabatur, ita quoque noſtri obſcuritatem interdum, velut certiſſimum profundæ eruditionis documentum, ſectabantur *n*). A rhythmorum vero conſtitutione, quantitate verſuum, literarum & ſyllabarum harmonia & concentu non abfuiſſe veneres teſtatur *Magnus Olai* *o*): in veteri poëſi, inquit, tot & tam eleganter ſibi invicem reſpondentes literarum, ſyllabarum & dictionum conſonantiæ, ut audientes mire afficiantur & delectentur; habuit quippe Poëſis illorum tot ſibi peculiares orationis floſculos, figuratas formulas, adpellationes rerum diverſas, ab antiquis fabulis venuſte, varie, obſcure, deductas, ut eam nulli vulgarium omnium lingvarum, & arte, & effectu, inferiorem eſſe credere oporteat.

§. II.

Obmuteſcentibus paulatim Skaldis, omnis fere eruditio,

---

m) Cfr. omnino quæ in Diſſert. Clar. M. Lönbohm, de Poëſi Svecana Antiqua & Hodierna, Upſ. 1734. p. 30. monuit Magnus in Helicone noſtro Polyhiſtor, Nobiliſſ. R. C. C. & F. IHRE.

n) v. Salani Not. ad Egilli & Asmundi Hiſtoriam. p. 97.

o) In Diſcurſu de Poëſi Septentrionali, apud Worm. Lit. Run. p. 192. Cfr. præterea, ſi placet, Hiſtor. Hervoræ C. XV. & not. b. Verelii. it. v. Dalin. Hiſt. R. S. T. I. C. 8. §. 9. 10. it. Diſſert. de Poëſi Skaldorum. N. Wetterſten. Upſ. 1717.

ditio, monachorum incluſa tenebatur repagulis & ineptiis, ita ut extremum quaſi ſpiritum duxerit Poëſis noſtra, dum non niſi miſerandi componebantur rhythmi, nulla fere alia arte, quam ut ὁμοιοτελεύτων aliquatenus haberetur ratio. Reſtat adhuc illorum ſæculorum poetica quædam ſpecimina, e quibus indicaſſe ſufficiat *Chronica Rhythmica p)*, & *Alexandri Magni Hiſtoriam q)*, qvum vel ſola illa mox oſtenderint, plane licet non exularent Muſæ, ita tamen horridas & laceras, triſtesque adſpectu & inamœnas gemuiſſe, ut non niſi longiori interpoſita mora ad priſtinam dignitatem & elegantiam potuerint adſpirare.

§. III.

Lætam ſpem quidem melioris cultus dedit immortalis memoriæ Heros GUSTAVUS I. ſimulac oppreſſæ Patriæ cervicibus Chriſtierni II. jugum æque ac Romanæ tyrannidis opprobrium excuſſerat. Cura enim magni Principis, ut reliquæ artes, ita & Poëſis, novos ſumere ſpiritus viſa eſt, inque negatam jam diu libertatem reſtitui. Sed tamen, quæ dein ſequebantur, turbæ, præſertim qvum mixta adhuc peregrinitate lingva elegantiorum ſcientiarum luce deſtitueretur, impediebant, quo minus effingeretur quidpiam, quod poſteritati ſe pulcriori decore commendaret. Multis forſan ingenium non defuit, ſed quod genio implicitum ſæculi evolare altius nequidquam laboraſſet. Laudandi interea illuſtres fratres, purioris apud nos Religionis vindices acerrimi, *Laurentius* & *Olaus Petri r)* Neri-

p) Ab Hadorphio 1674 edita. Agnoſcunt Anonymos, & diverſos quidem, auctores, de quibus legi poteſt præfatio illis præmiſſa.

q) Rhythmis Svecicis, ad nutum *Boo Joniſon*, Drotſeti Regni Sveciæ, ab Anonymo conſcripta, & e typographia Comitis Brahe, in Viſingiana inſula, 1672, edita.

r) Hic Auctor quoque eſt Carminum, quæ nulla anni, loci vel

Nericii, quorum hymni ſacri, ſpiritu & gratia pleniſſimi, non ſententiarum modo verborumque gravitate movent animos, ſed & ſvaviori interdum metro auribus blandiuntur. Qui ſequentibus dein temporibus, ad Stiernhielmium usque, poëſin coluerunt ſcriptis carminibus, enumerantur prope omnes in elegantiſſima Diſſertatione de Primordiis & Incrementis Poëſeos Svecanæ *s*).

Mihi

auctoris mentione facta, in 8:o prodierunt hæc inſcriptione: *Några wijſor eenfaldeliga utſatte för them ſom luſt haffva att qwädha eller höra om Anti-Christum och hans wäſende.* Scripſit quoque *Tobiæ Comœdiam*, Holmiæ 1550 & 1561 in 8:o item *Carmina de Paſſione & Reſurrectione Chriſti.* Holmiæ 1556. vid. Nobiliſſ. v. *Stiernman* Centuria 2 Anonymor. p. 5. & *Hallmanni* Vita Laurentii & Olai Petri p. 107. & 108.

s) Upſ. 1743. Paucos vel prætermiſſos, vel nominatos antum, ex *Scheſſeri*, *Stiernmannii* & *Palmſköldiorum* ſcriptis maxime depromtos heic adponam.

Anonymus qui Hiſtoriam Friderici Normandiæ Ducis, Rhythmis Svecanis reddidit a:o 1300. M:ſſ. in Archivo Antiqu. Cfr. Stiernmans Tal 1758, om Lärda Wetnſkapers tillſtånd i Sverige. p. 72.

Ivani & Gaviani Hiſtoria. a:o 1302. M:ſſ. ibid. l. c. p. 73.

Deſcriptio Allegorica Regiminis Alberti l. c.

Jocoſa ſimilitudo Regni SvioGothici, Regisque Alberti, ab antiquis compoſita. l. c.

Sæculo XIV prodiit Dialogus Animæ & Corporis in inferno. M:ſſ. ibid. l. c. p. 74.

Cruciatus S:ti Yriani. M:ſſ. ibid.

Sæculi XV Anonymus ſcripſit Epitomen Hiſtoriæ S:ti Olai, ab Hadorphio, Holm. 1675. in 8:o editam.

Henricus Tidemanni, Epiſcop. Linkop. Præſul, optime de ſua meritus eccleſia, obiit 1500; Cfr. Meſſenii Scond. Illuſtr. T. XV. p. 92. & Rhyzelii Biſk. Chr. p. 117.

Ille ſcripſit: 1:o *Gamle Rim om tucht, dygder, höfwiſkhet och ärligit umgängelſe, både med Gud och männiſkior.* 2:o Lärdom ſtäld i Rim om Boſkapshandel, them allom nyttig, ſom begynna vilja bohags Regemente; cujus tale initium:

Almechtig Gud med ſin nåd, vare med oſs i råd och dåd,
Alt ſåſom det var fordom, både med gärning och ordom &c.

Mihi vero, cui ſingulis inhærere ſollicitius jam non

3:o Rim öfver Sveriges Lag:
Reen läre och kyrkiones lähre, Gifver land nampn och thet förmere.
När hoot ſker efter bruttom, Då är rättviſan rikeſt i luttom. &c.
Finis: *Frid vari ſtält de Lagum och liga fallom*
Wari Gudh medh oſs allom.

4:o Hushålds Rim; ſub titulo: Biſkop Henrichs i Linköp. Rim.
Folket minnes och thet är funnet Sveriges Städer ofta brunnet,
The ſtå ännu i ſamma fora, Ty äre the rädde ſom endra hara &c.
Ad finem: *Jordabus och tegel tak, Wärja ofta för ſtoort omak.*
Palmſköldiana, ex Biblioth. El. Brenneri.

Jonas Petri Klint, Sacel. Epiſc. Linkop. Paſt. in Stenby 1567. Continuavit Chronicon Rhythmicum Epiſcoporum Linkopienſ. Scripſit & quædam de ſignis, quæ motus præceſſerunt Liturgicos, ut & de ipſis motibus. Subſcripſit in Concil. Upſal. 1593. Obiit d. 21. Oct. 1608. Cfr. *Wennerdahl de Wikia*. p. 47. Rhythmos quos ad finem Chronici Olai Petri adnotaverat Klintius, necdum, quod ſciam, editos, ex Palmſköldianis heic ſiſtam:

Ho thenna Chrönika efterfråga vill, Tå hörer hon mig Joen Petri Klint till,
En fattig Guds Ords tjänare förſand, Wid Stenby Förſamling emellan Wikeboland.
När man ſkref Guds Sons åhr 1567. Gud till åhra och männiſkiom till gagn ännu.
Jag intet längre härmed halar, Jag gaf för henne rätt fyra daler.
Jag hafver läſit henne rätt till ände, Annoterat med färga, figurer hvad ſom trängde
Kunde hon ſå blifva hos allom kändt, Att hon kunde komma på prent,
Så vore hon en Danſka chrönicon lijk, Ja, och bättre utſatt med allo flijt
Rättat och corrigerat thet villa', Intet mera inſkrifvet än thet man ken gilla.
Och ingen manders blifver mera häruthi ſpordt, Än then medh ſvenſka manna händer är giort
Och them lägges ingen mera åhra till, Än then Gudh hafver them gifvit med hårſkild.
Men then Danſka Crönikon drifver therpå fort, Tillegner Danſke mdu thet the intet hafva giort.
Men ther till var Meſter Olof för from, En Guds Ords man och predicant i Stockholm.
Som thenne Crönica hafver ſammanſatt, Thet rätteſte ſåſom han fick ſatt
Ifrån förſta Sveriges regiments tid, In till Högloflige Konung Göſtaf tog vidh
En mechta Götha Konung var han, ſom halp Sveriges Rike ifrån Dana hand.

Digitized by Google

cónceditur, e numeroſa cohorte, celebriores modo duos, adferre ſatis fuerit.

§. IV.

CAROLUS IX, Sveciæ quondam Rex ad exemplum Germanici, Cæſaris & Auguſti, in poëſi ipſe fuit verſatus, cujus rei varia adhuc extant monumenta. Etenim præter *Chronicon exhibens acta & res geſtas ſuæ vitæ*, cura Bergii editum Holmiæ 1759, etjam ſcripſit *Cantica & Rhythmos*, M:ſſ, in Archivo Regni. v. Stiernmanni Biblioth. SvioG. P. 2, p. 6. & Schefferi Svecia Liter. p. 53.

Auctor quoque eſt *Epicedii in obitum Comitis Caroli Sture*, cujus mentionem facit Nobiliſſ. v. Dalin. Witt. A. H. p. 29. *Anonymus* edidit Librum Pſalmorum reviſum, emendatum, auctumque Holmiæ 1601 in 8:o *St. B. S. p: 51.*

Verbo heic indicaſſe licebit primum, quantum novimus, Pſalmorum Libellum Svetice editum eſſe 1530 in 8:o ſub titulo: *Någre Gudelige viſor utdragne af then Helga Skrift, the ther tiena till att ſiungas i then Chriſteliga Förſamlingen*; continetque XVI. hymnos. Cfr., Sv. Mercur. Nov. 1756. p. 289.

Olaus Martini, ArchiEp. olim Upſal. ſcripſit *Tres Pſalmos*, poſt ipſius mortem 1609, Upſaliæ 1617 editos in 8:o Stiernm. l. c. p. 57. & Högmarck l. c. p. 187. Prolixum ſat ipſius Epitaphium M:ſſ. a Laurentio Birgeri Wermelando ſcriptum, in Palmſköldianis ſervatur.

Torſtenius Johannis R. Smalandius, edidit Pſalmos nonnullos Davidicos per cantiones 1602. in 8:o St. l. c. p. 69.

Anonymus, cujus nomen T. G. indicat titulus, edidit Hiſtoriam Regis Davidis, Holmiæ 1604 in 8:o St. p. 82.

Hiſtoria Joſephi, verſibus conſcripta ſveticis, ad modum Dramatis, Roſtochii prodiit 1609 in 8:o id. l. c.

Martin L. Aſchaneus, Regni quondam Antiquarius, (Häfdaſökiare patria lingua audit) & Antiſtes ſimul in Fredſtad.& Hammarby. Cfr. de illo Palmſköldiana & Thun, in Vita Erici Palmſköld, p. 65. præter allata ab Axelſſonio p. 30. poëtica opera, ſcripſit *Libellum Officiorum vitæque recte agendæ*, verſibus Sveticis, M:ſſ. item *Tabulam Menſalem* ſeu convivalem Seniorum, rhythmis Sveticis. M:ſſ. in Arch. Antiqu. *Stiernm.* p. 217. & *Scheffer.* p. 93.

Anonymus edidit Septem ſapientum Græciæ ſententias rhythmis Sveticis Lubecæ 1614 in 8:o *S. l. c. p.* 287.

Ægidius Aurelius Upſalienſis, Rector Sch. Upſ. Syndicus deinde Holmenſis, in Sveticum vertit Commentarium Nicolai Aretandri, in Pſalmos Pœnitentiales. Holm. 1620. qui denuo prodiit 1640. *variis cantilenis auctus*. S. l. c. p. 291.

Digitized by Google

§. IV.

Prægrediatur *JOHANNES MESSENIUS*, *Oſtro-*

Jonas Hambræus, Helſingus. Orient. Lingv. in Academia Pariſienſi Profeſſor, edidit Summaria in Evangelia, Roſtoch. 1617. in 24. ſub titulo: *Mikeſath Beſora* - - - - korteligen och eenfäldeligen uti tre Hebraiſka verſar och *Svenſka Rim* författat. St. p. 314. Scheff: p. 103, Cfr. de Hambræo Diſſertationes Petri Hambræi 1743 & 1749 ſub Præſid. Prof. Ekerman.

Jacobus Johannis Ulphinus, Stockholmienſis, edidit Gerhardi Meditationes, in Sveticum verſas - - - - facto quoque ex lemmatibus Gerhardinis diſticho, rhythmis incluſo. Holmiæ 1617. in 12:o Sch. p. 105 & Stiernm. p. 330.

Gabriel Andreæ Helſingius ſub legione Weſtro Norlandica V. D. M. ſcripſit: *Cauſſæ XII.* ob quas Deus hominibus immittat pœnas atque cruciatus, rhythmis Sveticis; Holmiæ 1619. & *Pandectas Miraculorum.* 1625. in 4:o.

Plurima horum ſcripta, propter raritatem ſummam, oculis ſe meis adhuc ſubduxerunt; Helſingii vero Opuſcula, alia inter, cum in Secretarii Regii v. *Eckleff* inſtructiſſima Bibliotheca, pervolvere licitum mihi fuit, unicum hinc adſcribam exemplum, qualis noſtri poëtica fuerit vena, melius ut conſtet. In pandectis Miraculorum, ſtatim ab initio, Verſifex noſter:

Nu vill man uti ſynnerhet Några undervärk med beſkedh;
Beſkrifva och uppräkna fort Hvilket ock ſkall blifva rätt kort. &c.

De aſino Bileami, p. 17.

När Bileam till Balack drog Och Åſninnan med ſtaffven ſlogh:
Tå öpnade Gud hennes mund At hon talte i ſamma ſtund:
Och häftigt förſvarade ſigh Hvilket ock viſt var underligh:
Att itt creatur utan ſkiäl Talte ſom een menniſkia väl. &c.

Inter peſtilentiæ cauſſas, hanc quartam adfert auctor:

Then fierde orſaak ſkall man få Hos Malachiam ſkriffven ſtå.
Then Gud ej eller lida kan Utan vill ock ſtraffa förſan.
När man then del vill dölja bort, Hvad thet är litet eller ſtort:
Som Gud fordom hafver befalt At man preſtomen offra ſkall
Och the ſom för altaret ſtå Skola theraf ſin födha få.
Men en part tagha ſig före Till att falſk tiende göre
För hvilket Gudh tå ſägher ſå Förbannelſe ſkola the få.
Af Peſtilentz, hunger och nödh Skola både folck och fää döö.
Then ſom vill ſielf Prophetens Book Läſa, han ſkall väl blifva klook.

Gothus; Vir de patriæ hiſtoria immortaliter meritus,

Och ſå ther flere plågbor ſee, Som Gud vill alla them betee,
Som ej vele båttring göre Och rått tiende framföre.
The frome talas bår ej om En ogudachtig ſe ſin dom. Hæc ille.

Laurentius Jonæ Geſtricius, Paſtor Hernöſandenſis, mortuus 1597. Pſalmos & hymnos ſacros compoſuit varios ab a:o 1591 ad 1597. quos junctim edidit filius Haquinus L. Rhezelius, Paſtor in Thorstuna, Holmiæ 1619. in 8:o; non vero ipſe horum auctor fuit. Cfr. Axelſſon. Diſp. p. 31. Scheff. p. 113 & Stiernm. p. 353. Högmarck p. 177. Ex hujus Pſalmorum libro vel unicum adferre placet verſum, p. 326. ubi mortuus e ſepulcro, vivos alloquitur:

Jag legges i jorden medh en blya omſvept
Min nakna kropp thermed betäckt,
Mitt hufvud ligger ludhit, mijne nåſar äre blåå,
Som J må ſee hår öfver mig ſtå.
J Christne Mån och Dannequinner
Drager vål thenne min ſorg till minne
Thet vill och vara Eder ånda
Ehuru i Edher i verlden vånda.

Chriſtiern. Jvari Ulfſparre, Nobilis, edidit ſententiás nonnullas convivales. Holm. 1620 in 8:o quarum titulus: *Några bordrim höfligit och luſtigt, ſå vål andeligen ſom verldſligen. Stiernm. p. 356.*

Nicolaus Nicolai Holmius, Paſtor Hedſundenſis, ſcripſit Preces & *Pſalmos*, additos quæſtionibus ipſius catecheticis. Upſ. 1650. in 12:o Stiernm. p. 361.

M. Petrus Johan Rudbeckius, Nericius, Phyſices in hac Academia quondam Profeſſor 1605, Theol. Lector Aroſienſ. 1625 & Copingenſium denique Paſtor 1627, mortuus 1629. (Obſ. Auctor Diſſert. πεϱι υμνοποιων, P. 2. p. 85. levi, ſed novo errore, illum vocat Paſtorem Linkopienſem, emendaturus ſcilicet quod in P. I. p. 13. Epiſcopum Aroſienſem illum nominaverit.) Ejus eſt *Cantilena Svecica, ſeu Inſignis Adoleſcentia & inſignis pueritia.* Holmiæ 1624. in 4:o ut taceam Librum Pſalmorum emendatum & auctum, nomine *Enchiridii* ipſius cura prodiiſſe, Aroſiæ 1625 & repetita editione 1627 in 4:o Cfr. Scheffer. p. 132. Stiernm. p. 402. & Bazii Hiſt. Eccl. p. 795.

Ericus N. Biurg, Gothus. Upſ. ſtud. ſcripſit Militiam Chriſtianam, ther år, *Alle Chriſtälſkande männiſkers Ridderlige kamp - - - med enfaldige Svenſke Rim beſkrifven.* Upſ. 1631. in 4:o.

Nicolaus Jonæ Rolander, Smol. V: D. PræcoMilitaris, edidit Informationem, partim proſam, partim ligatam de miſeria & mortalitate

tûs, ſed duriora paſſus fata. Natus is erat 1579 *t*). In tenella ætate patre orbatus, puerque adhuc, Jeſuitarum artibus, clam ex patria abductus, in illorum educatus fuit collegiis, eamque ſibi acquiſivit eruditionem, ut vixdum anno ætatis XXV impleto, Ph. Magiſter Ingolſtadii 1605, & Poëta Cæſareus, Pragæ, eodem anno crearetur *u*). In patriam deinde, poſt ſedecim annos reverſus, Regii Archivi Præfectus primum, deinde Juris in Academia Upſalienſi Profeſſor 1609, mox orta inter illum & Collegas atroci discordia *v*), Holmiam evocatus, Regii Dicaſterii conſtituitur Aſſeſſor 1614. Hinc vero tacitæ, cum Polonis, in damnum patriæ, machinationis accuſatus *x*), Cajanaburgum Oſtrobothniæ *y*) abducitur, qua de re ipſe:

Egoque tentus carcere bis decem
Annis moleſto nomine dogmatis
Paſſus quot ærumnas & uxor
Non memorare volo libenter.

In ergaſtulo hoc ſuo *z*), percelebre opus, quod *Scondiæ Illu-*

hominis. Holm. 1631. in 8:o v. Scheff. p. 145. Stiernm. p. 569. Ejus quoque ſunt: Elegantiſſimi verſus Selecti ex Jubilo S:ti Bernhardi de Nomine JEſu, in Svecanum verſi. Linkop: 1639. ex *Palmſköldianis.*

t) Diſſentiunt quidem auctores de natali anno; Peringſchöld in Monumentis indicat 1581. In concione exſequiali Frosteri ſuper Meſſenium, legitur 1584. at ipſe Meſſenius ſe 1579 natum dicit. Cfr. Schedulam a Nobiliſſ. Stiernmanno adductam in Notis ad Werwingii Hiſtor. Caroli IX. Tom. II. p. 191.

u) Peringſchöldii Monum. T. II. p. 242.

x) De diſſidio Meſſenium inter & Johannem Rudbeckium, reliquosque Profeſſores, Cfr. omnino *Relationem* impreſſam in *Förråd af äldre och Nyere Handl. hörande till Nordiſka Hiſtorien. p. 144. & 210.*

y) Scond. Illuſtr. T. X. p. 41. *y*) In hac quoque arce deinde captivus ſedebat, ſuo tempore non mirus celebris *Laurentius Vivallius*, qui ficto Gyllenſtiernii nomine, miras fraudes commentus eſt, nec a nobis poſthac in hoc poëtarum cenſu omittetur.

z) Ita ipſe in Præfat. T. X. Scondiæ.

Illuſtratæ titulo dein prodiit, conſcripſit *a*), captivusque manſit donec CHRISTINÆ tandem fieret clementia, ut Cajanaburgo Uloam migraret, ibique lautiori ſuppeditato victu, reliqvum ætatis, perexiguum vero erat, in otio exigeret; vitam enim, ſumma obrutam miſeria, 1637 reliquit. Sepulcrali ſaxo in templo Uloenſi inſculptum legitur Epitaphium inficetum, tamque erudito viro omnino indignum:

Här hvila ſig Doctoris Johannis Meſſenii been.
Siälen i Guds rike, rycktet kring hela verden b).

Vituperant quidem in Meſſenio varii varia; at valde probemus tamen ſummam ipſius diligentiam *c*), deque Patriæ hiſtoria bene merendi ſtudium prorſus ſingulare. Cetera ut taceamus, Poëſin quoque ita illum docuiſſe novimus *d*), ut vernaculam haud ſane contemtam, prout illius ferebat ævi habitus, diligenter excoluerit. Academicis licet diſtrictus curis, varias tamen Comœdias Tragœdiasque exaravit, quas publice quoque ab Academica juventute agendas curavit. Produnt hæ ſubinde ingenium auctoris minime inepti, & quamquam a noſtris jam numeris abhorrent, Regum Principumque antiquiorum, non injucundo inſtituto, facinora proponunt

a) l. c. T. X. p. 41. inquit: in his porro ærumnis præſentem „conſcripſi librum, cum reliquis non paucis numero meis opusculis, „quibus indignam plus decoravi patriam, illuſtravique, quam ullus in„ternorum, vel externorum hactenus ſcriptorum fecit, vel inpoſterum „eſt facturus.„ Ambitioſe quidem, ſed non ſine veri ſpecie.

b) Cfr. ſi placet *Thunii* Vita Palmſköld. p. 54. *Stiernm.* Bibl. SvioG. p. 128. ſq. *Brings* Collectanea Hiſtor. P. I. p. 4. & 22. *Wählberg* Diſp. de Poëtis Latinis. p. 12. & inſtar omnium *Celſii* binas perelegantes Diſſert. de Meritis & Fatis Meſſeniorum. Upſ. 1741 & 1753. *Snellmanni* Diſp. de Urbe Uloa. P. I. p. 23 & 34. *Widekindi* Hiſtor. Guſtavi Ad. L. VI. p. 351.

c) Dum enim Profeſſor fuit Upſal. VIII plerumque horas quotidie juventuti frequentiſſimæ, publice privatimque, legendo tribuit. Cfr. Schedulam in not. ad Werwingii Hiſt. Caroli IX. p. 193.

d) Cfr. Ejus Apophoreticon.

Digitized by Google

nunt contemplanda. Erat ſcilicet Comœdiarum argumentum ex Hiſtoria depromtum, noſterque aliquando pollicitus, ſe Regum Sveciæ perpetuam ſeriem, L. Comœdiis, Tragœdiisque comprehenſam, traditurum *e)*; quas abſolvere tamen, ut promiſerat, ſingulas non licuit. Quæ prodiere typis editæ, hæ ſunt: *Comœdia de DISA*, in nundinis Diſanis 1611. Upſaliæ acta *f)* eodemque anno Holmiæ in 4:o edita. Recuſa ibid. 1635 & 1648 in 8:o. *Tragœ-*

---

e) In præfatione ad Comœdiam *Svanhvita*, poſtquam de laboribus ſuis inimicisque locutus - - , *på the fem år jag nu i mitt Fädernesland verit hafver, beſkrifvit på Latin och Svenſka och af trycket med min egen bekoſtnad låtit utgå (mitt Fädernesland, efter förſtändige måns Dom, icke till ringa beröm) ſexton ſtycke böcker - - - . ock icke theſs mindre läſit för Rikſens ungdom theſs emillan, uthi Academien, och i mitt egit hus, under tiden fem, ſtundom ſex och ſiu timar om dagen: men ſå är mig Gud bättre föga annor lön och tack af en part, för ſådane mitt arbete anbuden, än ſåſom uti alle verldenes tider, the gemenligen bekommit hafva, ſom ſitt Fäderneslands gagn och beröm dag och natt fliteligen ſökt hafva - - - ſå hafver ock mig händt för min ſtore flit - -* addit *- - - ſedan annat berömligit arbete, mitt Fädernesland till äro, ſtälla uti värket, ſom är ibland annat: att författa hela Sveriges Rikes Hiſtoria uti 50 Comœdier och Tragœdier, och them offenteligen exhibera.*

f) Neque tamen Upſalia ſola ſcenicos hoc tempore ludos habuit. Præter Meſſenianas enim, aliorum quoque alibi actas fuiſſe Comœdias accepi: e. g. *Holmiæ*, Auctore *Andrea Joh. Prytz*, Linkopienſi deinde Epiſc. *Comœdia Olaus Skottkonung*, habita in nuptiis Guſtavi Adolphi 1620. Idem ſcripſit quoque *Comœdiam, de Guſtavo Primo*, Upſaliæ vero actam 1622. Cfr. Stiernm. Bibl. Sviog. p. 207. & 209.

Aboæ acta eſt *Jacobi Petri Chronandri* Comœdia - - . *innehållandes om giftermål och frieri åſkillige luſtige diſcourſer och domar, hvilken blef till H. Jens Kurcks, S. R. Råd och Praeſ. uti Åbo Hofrätt, ſå ock Fru Chriſtina Horns Bröllopsfäſt hållen och agerat, d. 31. Julii och 1. Auguſti 1649. på then Kongl. Academien i Åbo.* Impreſſa ibid. in 8:o.

Ejusdem, *Surge eller flit och oflitighets ſkådeſpegel, uti en Comœdia.* Åbo. d. 6. Maji. 1647. in 8:o.

Erici Kolmodini, Geneſis ætherea, vel *JEſu Chriſti födelſe uti en enfaldigh Comœdia fattat, hvilken 1659. d. 9.* Jan. *publice celebrerades à*

Tragœdia Signill acta in arce Holmienſi d. 4. Nov. 1612, qvum nuptiæ Johannis OſtGothiæ Ducis & Mariæ Eliſabethæ celebrarentur. Impreſſa Holmiæ 1612. in 4:o Recuſa Holm. 1635 & 1652 in 8:o.

Svanhvita, Comœdia de Hundingo & Hadingo Regibus, atque Regnero & Svanhvita, acta Upſaliæ 1612 g), Holmiæ eodem anno edita in 4:o. Recuſa ibid. 1653 in 4:o & 1635. in 8:o In Prologo ita orditur Poëta:

Edle Herrar och válachtade Mán
Wálborne Fruger, och hvar Ungerſván,
Edle Jungfruger, Matroner ochſå
Dygdeſamme pijgor och alle ſom hár ſtå
Önſkar jag lycka och en godhan dagh
Som bára till thetta várt ſpeel behagh.

In Act. VI. Sc. II. Svanhvita apud Alvildam, ſuum deplorat infortunium:

O jegh arm och ſorgfull piige
Min angſt kan jeg ey utſijge:

Herfar

Åbo ſtad. Hæc ex Palmſköldianis.

Suderkopiæ, *Johannis Beronii*, Scholæ ibid. Conrectoris *Rebecca*, *En ny och Andelig Comœdia*, *acta* d. 25. Sept. 1674. impr. Linkop. in 4:o.

Neque *Linkopia* mea his olim caruit deliciis. Acta ibi *Samuelis Petri Braſk* 1. Comœdia de *Filio prodigo ſeu imperito peregrinante*; in nundinis Petri. Impreſſa Linkopiæ 1645 in 4:o.

2. Acta & Martyria Apoſtolorum, *Tragico-Comœdia*, *om Apoſtlarnas gárningar och jemmerlige marteringar. Hállin in publico theatro i Linköping, uppå Persmeſſodag 1648.* impr. ibid. in 4:o.

3. Mars Germanicus victus. thet år, *Comœdia om thet vál ándade Tyſke kriget, hállen i Linköping.* 29. Julii 1649. impreſſa ibid. 1650. in 4:o. Erat vero Auctor harum Braſkius, OG. Phil. Mag. Eloqu. & Poëſ. in Gymnaſ. Link. Lector. Paſtor in Egby & Rinna, deinde ad templum S:æ Claræ Stockh. Natus in Wreta 1613. Obiit 1668. Cfr. *Nicol. Rudbeckii* Conc. Funebr. *Nordberg.* Claræ Minne p. 156. Scheffer. Sv. L. p. 196,

g) Offentligh exhiberat, aff *hans Studenter* uti Upſala, i Erichzmáſſe marknadt.

Herſar och Frumor har jegh miſt
Min bruder bruger mod migh liſt:

ad finem ejusdem Scenæ, Regnerus principem regiam adloquitur:

Haff tack min roos för trohet tin
Och fäll icke tårar på kinn
Hvad utlofvat är thet ſke ſkall
Om mig ej bänder dödſens fall:
Far väl min tröſt och vän ſå kär
Och trofaſt hierta till mig bär. &c.

Blanckamärta, Tragœdia de Tyrannide Birgeri, inſtinctu Mærethæ in fratres & Magni, ſvaſu Blancæ, in filium commiſſa. Acta Holmiæ 1614. ibidemque eodem anno edita in 4:o. Iterum 1635 & 1649 in 8:o *b*). Præter has impreſſas, ſcripſit quoque *Chriſtmannum* Comœdiam, ſive res Eccleſiaſticas ab initio Chriſtianiſmi ad tempus reformationis, rhythmis Svethicis; & *Guſtavum* Comœdiam, ſive Hiſtoriam Guſtavi Regis & reformationis Regni Sveciæ, rhythmice *i*). Meſſenium quoque au-

C ctorem

b) Stiernm. B. S. p. 135. ſq. Fuit hæc ultima Meſſenii Comœdia, quod titulus etjam indicat: - - - *beſkrefven och af hans Studenter, hvilkom han ock henne till god natt och valete uti värket ſtält hafver: althenſtund han them icke länger under ſin diſciplin och öfning behålla kan, för annat ſvårt dageligit bekymber* - - - -
ad finem Epilogi hæc leguntur:

Ty achtas ej den oförſtåndige deel Som ſådan lek kallar narreſpel
Intet ting finnes i verlden ſå godt Som ej lider af oförſtåndet ſpått
Hvem kan ock i verlden alt ſå laga Thet alla månniſkior ſkall behaga,
Men jag må bekånna, thet är vår tröſt Wi achtom ej the afvundsbålgars röſt

Sedan vi hafve them låtet förſtå Hvarföre vi nu ſådant ſpel begå
Nembligen efter vår Præceptor kår Med andre Rikſens ſaker betungad år.

\- -

Oſs och våre förvandter till behag Hafver han hållit detta ſpel i dag
Oſs till valete och tuſend godh natt Hvilka han har väl på fötterna ſatt. &c.

i) Cfr. Scond. Illuſtr. T. XIII. ad finem, ubi ſua enumerat ipſe

ſtorem agnoſcit, ſcriptum quod ſuppreſſo nomine, Holmiæ 1610 in 4:o contra Jeſuiticas fraudes prodiit *k)*; ſub titulo:

Retorſion och genſvars ſkrift
Emot then lögn och ſkamlig dicht
Som Lucifer med ſitt ſamfund
Har utſändt af Helvets afgrund l).

Reliqua ipſius rhythmica ſcripta, adhuc inedita, ſunt *Chronicon S:æ Brigittæ. Chronicon Finlandiæ. Chronicon Dalicum. Chronicon Urbis Stockholmenſis m)*; quæ omnia, æterna forſan ſepelienda nocte, in Archivo Regni adhuc ſervantur, certiſſima Meſſenianæ diligentiæ monimenta ſeris nepotibus futura. Ad Poëticæ autem artis regulas ſi exigantur hæc & cetera illius Poëmata, neſcio an optime in ipſum non minus, quam in quosdam alios ejusdem ævi Auctores quadrent quæ de conatibus Petri Magni, Epiſcopi quondam Aroſienſis, poſuit Celeberrimus *Bringius n): hans verſer torde och finna någon benägenhet. Atminſtone äro meningarne väl nog utſatte, änſkiönt ſielfva vigten i orden intet altid är ſå ſärdeles väl träffad. I denna puncten är altſå han lyckeligare än många nu varande Poëter, ſom med en fullſtämmig och dånande tackt ſäja ofta ingen ting.*

§. V.

Meſſenio adjungimus alterum ejusdem ſæculi Poëtam. Eſt ille *Johannes Thomæ Agrivillenſis Bureus*, Uplan-

opera, Tomumque XX Scondiæ, *Miſcellanea Poetica* comprehenſurum promittit. *k)* Non tamen confundendum cum alio Ejusd. ſcripto: *Detectio fraudis Jeſuiticæ*. Holmiæ 1610. *l)* Stiernm. Centuria 1:a Anonymorum. p. 13. *m)* Scheffer. S. L. p. 86. Stiernm. p. 141.

n) In Collectan. Hiſtor. P. I. p. 21. Notatu dignum Axelii Oxenſtiernii, Magni Sveciæ quondam Cancellarii, de noſtro accepimus judicium: *un genie*, inquit, *de la ſorte du ſien doit etre traité comme le feu, auquel on doit fournir quelque nourriture, pour l' entretenir toujours, afin qu'il ne ſe détourne pas pour faire du mal.* (Palmſk. ex protocollo Reg. Senat. A:o 1640. p. 467. & 489)

landus, ſui temporis, quo plurium ſcientiarum, lingvarumque cultura in noſtra Patria infrequentior, quondam Polyhiſtor *o*). Natus 1568. d. 25. Martii, patre Thoma Mathiæ, Paſtore Åkerbyenſi; variis inclaruit honoribus. Primus Regiæ Bibliothecæ Holmienſis fuit Bibliothecarius 1611 & quod maxime Bureani nominis auget celebritatem, Regii Principis Hereditarii *Guſtavi Adolphi*, una cum Johanne Skytte, Informator. Antiquarius tandem Regni conſenuit, & in prædio Wårdſätra, non procul a noſtra Upſalia, naturæ ceſſit 1652. d. 22. Octobr. LXXXV agens ætatis annum *p*). Mathematicis inſtructus artibus, Geometria præſertim, Aſtronomia, Mechanica & Architectonica; Chymicus præterea & Theologus, literarumque Orientalium Studioſus, nihil non ſublime captavit, myſticisque Cabbaliſtarum ſubtilitatibus deditus, abſtruſiorem Philoſophandi modum, noſtrum jam longe ſuperantem captum, amavit. Antiquitatum peritia ita excelluiſſe narrat Stenius, ut vix parem habuerit. Vernaculæ vero Poëſeos nec incurioſum teſtantur: *Donum Nuptiale q*) & *Nymårevíſor*, quæ Bureum habent auctorem *r*), & Upſaliæ *ἀνωνύμως* 1637 in 8:o pagg. 54. prodierunt. Numero ſunt XII; moralia

 &

o) Judice Nobiliſſ. R. C. C. v. Celſe in Biblioth. Holmenſ. Hiſtor. p. 24.

p) Fata, quæ expertus erat varia, plenius enarrata legas in *Brunneri* Orat. Exſequ. M:ſſ. *Stenii* Program. quo funus publicum ej indixit & *Thuni* Vita Palmſköld. p. 48. ſq. Burei quoque memoriam ſervat Monumentum illud lapidare, vix tamen extricandum, quod parieti veteris auditorii Carolini impoſitum, adhuc cernitur. Cfr. *Thun* l. c. p. 114. Eruditam habuit filiam *Catharinam Bure*, Johannis Axehielm, Regni olim Antiquarii & Dicaſterii Aboënſis Aſſeſſoris tori ſociam, denatam 1679; de qua legi poteſt Program. funebre Profeſſ. Gartman, apud *Stiernm.* in B. S. p. 805 & *Thun* l. c. p. 120.

q) Informatori Guſtavi Adolphi Principis, Johanni Skytte, Sponſæque ejus Mariæ Næſve, oblatum, Holmiæ 1606. quod tamen non vidi. Cfr. Schefferi S. L. p. 50. *r*) Stiernm. Centur. II. Anonym. p. 18.

& Sacra tractant argumenta *s*): Canticum ſtudioſorum primum occupat locum, cujus tale initium:

Jagh vil med frucht ſtudera
Uti then helgha Skrift
Mitt vett thermedh förviera
Och ſkoda Gudz bedrifft.
Hans vilja vil jagh lära
Honom til viljes gå
Hans nampn til prijs och ähra
Hvad hälſt jag fatta må.

Plurima vero in ſequentibus cantilenis occurrunt prodigioſa, vix ſatis intelligenda. Partes in creatione hominis numerat tres & Δ aſſimilat in III Cantil. v. 7. De mundo tertio *Tridie verld* v. 8. hæc leguntur:

Ledſaga oſs Moſes mände
Högſt up i Tredie verld
Ty thedan är vår ande
Hinſidon Kerubs ſverd.

Paradiſus ipſi *Midie verld* dicitur, terraque poſt lapſum *Lägſta verlden* v. 10. & 11. De Mundi interitu, neſcio quo agitatus enthuſiaſmo, ita v. 20. vaticinatur:

Ω mega mån Lykten ſiunga
Som ſlutr tu A B C,
Then ſempte ſtenen ur ſliungan
Han gör tig kaxe ve.
Ezekiel giſna ordſtäfve
(Som i hans tolfte ſtår)
Med räknande helge Bokſtäfver
Mon viſa tigh ſamma åhr t).

Nem-

s) Scilicet 1. *En Studentviſa.* 2. *Om verldenes ſkapelſe.* 3. *Kaxe lär känna tig ſielfvan.* 4. *Om then inra männiſkian.* 5. *Andens qvidå öfver ſiälenes ſäkerhet.* 6. *Om thenna tidens tillſtånd.* 7. *Om then minſta i himmelen.* 8. *Om yterſta tiden.* 9. *Om inre männiſkians fruchter.* 10. *Achtenſkaps Harpan.* 11. *Om vägen till liſſens trä.* 12. *Plägningen.*

t) Il *annonça, que le premier terme de la fin du monde, arriveroit*

Nempe & Cabbaliſtica ſunt quæ inveniuntur Cantil. VI. v. 13.

Ranſaka hans ARIThi
(Thet är, Jagh hafver borgt)
Ther ſtår Jonathi mitt i
Duvan blir nu förſörgd:
Achoti ſyſtren kära
Upväcktes aff Svalun förſt:
Ragiathi vennen ſkära,
Glads än vidh Tranuns röſt.

De obſcuritate vero ſua & ſomniorum ænigmatibus quid ipſe cogitaverit, colligatur e Cantil. VI. v. 2.

Otänkt är thet hos allom
At jagh ſlijk ring en man,
Skal uthi thylikom fallom
Thet ſå, ſom ingen ſann,
Thet fordom var förſiglat
In till then ſidſta tijdh
Och ſins än nu inviklat
För them ſom häfda Id.

Scilicet

E cœlo doctus Divinitus ipſe Bureus

uti alio loco inſolentius ipſe jactat *u*). *Wormio*, ſimulac Literaturam Danicam, in publicum emiſerat, Sveticos oppoſuit Bureus Rhythmos, Holmiæ in 8:o impreſſos, titulo: *Runa Redux v*), Satyrico onuſtos ſale *x*). Fuit denique

5. Maji 1647. & le dernier 1674. La deſſus il diſtribua aux pauvres tout ce que lui reſtoit en propre, jusqu' au premier terme qu'il avoit predit; mais par malheur pour lui, le dernier jugement ne vint point & il ſe vit obligè de ſolliciter la Reine C[illegible] avoir de quoi ſubſiſter. Arckenholtz, Me-

nique, quantum adhuc novimus, primus, qui ad Hexametri Latini leges noſtram adſtringere Poeſin conatus eſt, cujus ſpecimen dedit in titulo libelli *Den Svenſka A B C Boken*, Upſ. 1628. in 8:o pagg. 16:

Wisdoms Snillets *börgan ſan, år viſt Gudz alvara fruchtan:*
Vis migh *viſan man, dån i yngſkone ratadhe tuchtan.* *ſniellan*

Effigiem, Elaus Terſerus 1589 hocce honeſtavit Epigrammate:

Hermes cui mentem dederat famamque Joanni
Burbæo talis forma decusque fuit.

§. VI.

Hactenus rudi quadam ſimplicitate langvidam & in cunis quaſi vagientem vidimus patriam Poëſin. Ad lætiora properemus tempora, adducturi, uti ſolent qui orbem in tabella pingunt, non ut æquent, ſed ut repræſentent, pauca quædam enumeranda potius quam recenſenda. Moderabatur patriam Gothica Pallas, in omnium nata ſæculorum admirationem, CHRISTINA, quum repente totus quaſi Parnaſſus in Sveciam videbatur immigrare *y*). Convocabat undique ad ſe literatiſſima Regina,

y) *Harald. Appelbom*, Sveciæ quondam in Anglia Plenipotentiarius, in Epiſtola ad J. G. Voſſium a. 1641. Muſas refert extorres ſedibus prioribus in ſeptentrionem migrare & hic tantiſper ſedem figere, dum alibi Mars detonuerit. Video, ait, otia hæc & pretia etjam eſſe literis, qualia in pacatiſſima republica ſub Optimo Magiſtratu poni ſolent. *Voſſii Oper. T. IV. p. 295. Menagio* ſi fides habenda, non minus in Poëſi, quam aliis ſcientiis, verſata fuit Eruditiſſima Regina. Ita vero ille in *Præfat. Operum Balzaci*: & Te Poëticen non modo vehementer amare, ſed etjam feliciter adeo exercere audio, ut ſi non aliarum fulgore virtutum virtus iſta perſtringeretur, inter præcipuas poëtrias ponenda merito fores. Nec multo aliter *Heinſius* in Epiſt. ad Gronov. 1649. Poëſi præſertim, inquit, ita capitur cœleſtis heroina, ut hactenus non viderim, qui caperetur magis. *Burman. Syll. T. III. p. 233.*

na, liberaliſſimeque tractabat doctiſſimos quosque, quo, quantam alacritatem ſuis accenderit civibus, dici vix poteſt. Enituit hos inter GEORGIUS LILJE STIERNHIELM, Vir, qua ſol oritur aut occidit, notus celebratusque, &

Quo nec majorem Svecia Vate tulit.

Ut inerat *ὁρμὴ πρὸς πάντα μαθήματα*, qualis magno convenit ingenio & qualem deſcribit Plato z), ita *πολυμαθέστατος* & *ὑπείροχος ἄλλων* a), ſuo merito effulſit, patriamque præcipue Poëſin ditavit concentu & cultu, quo huc usque illa caruerat. Vitam ingreſſus fuit prope Fahlunam Dalekarlorum, in parœcia *Vika* & pago *Svartſkiær* 1598, patre monticola *Olao Marquardi*. Puer adhuc Bureum in Hiſtoricis & Etymologicis, in quibus deinde regnabat ipſe, ducem habuit b). Poſitis Upſaliæ literarum tirociniis, exteras ſalutavit terras; peragrataque Germania, Gallia, Italia, Anglia & Hollandia, in patriam redux, Moralium in Aroſienſi Gymnaſio 1625 Lector docuit c). In Hiſtoricis, Mathematicis & Phyſicis potiſſimum verſatus, Academicam cathedram non inepte exornaſſet. Sed Aſſeſſor Dicaſterii Dorpatenſis 1630 factus, juri dicundo ſacravit operam, recuperatis ſequenti anno nobilitatis inſignibus, quæ majores reliquerant. Tum Conſiliarius regendo ruri (*Landtråd*) in Livonia 1639, & 1648 Dicaſterii Dorp. Præſes Vicarius, publicæ rei haudquaquam defuit. Hoſtibus vero Livoniam mox invadentibus, Sveciam petere coactus, infelici naufragio perdidit omnia, quæ fortunæ victor animus poſſit perdere. Nempe quod de veteri narratur Philoſopho, ſe ſociosque infor-

z) Lib. III de Republ. a) Homer. Iliad. Z. v. 208. Un des plus

infortunii Noſter illo erexit ſolatio, quod ſua ſecum omnia portaret *d*). Inde Holmiam ubi venerat, Antiquarius Regni & Cuſtos Archivi 1649, mox 1650 Commiſſarius, ut vocabant, Reductionis, & tandem 1660, Conſiliarius Regii Collegii Bellici creatus eſt, quumque auſpiciis Illuſtriſſimi quondam Academiæ noſtræ Cancellarii, Excellentiſſimi Senatoris Regii & Comitis M. G. de la Gardie, Septemvirale Antiquitatum Upſaliæ inſtaurandum eſſet Collegium 1666, tamquam veteranus eruditionis omnis antiſtes & Antiquitatum præſertim Patriæ promus; cum munere priſtino, demandatas ſibi Præſidis & Directoris partes ſuſcepit *e*). Tot tantisque licet occupatus negotiis, animus usque eo tamen viguit, ut natura pariter & arte Poëtam *Suetizantes Muſæ* oſtendant *f*). Agmen harum ducit HERCULES, felici adeo fuſus vena, ut ſumma jam olim admiratione exceptus, hodie etjam, non modo ſine tædio, ſed & cum voluptatis cujusdam ſenſu legatur. Quod ne gratis dixiſſe videar, non nulla, factura fidem, decerpam. Poſt exordium:

Hercules arla ſtod upp en morgon i förſta ſin ungdom
Fuller af ångſt och tvik, huru han ſitt lefverne börja
Skulle deraf han pris kunde vinna med tiden och åra

Cupiditas, tribus ſtipata filiabus, Socordia, Libidine & Vanitate, unicoque dilecto filiolo, Baccho, Herculem a vero gloriæ itinere dehortatur v. 54. ſq.

Hercu-

d) Quo Noſter animo
vim naufragi pertulerat noti-
non ſine jucunditate legitur in *Sam. Columbi Mål Roo eller Roo mål, beſtående af allehanda rolige frågor och ſvar, ſnack och ſagor, puſſer och efventyr, ſpråk och kortvill*; M.ſſ. in Biblioth. Benzelio-Linkopienſi.

e) *Thunii* Vita Palmſk. p. 67.

f) Conjunctim edita ſunt Stiernhielmii Poëmata, Holmiæ 1668 in 4:o ſub titulo: *Georgii Stiernhielmii Muſæ Suethizantes, thet år, Sång-Gudinnor nu förſt lårande dichta och ſpela på Svenſka.*

Hercules - - - - beſkoda tin ungdoms-
Blomſter och år; tin färg, tin hy, tine blyſande kinner;
Pröfva tin ögons macht, tin oförliklige fägring, &c.

A literarum ſtudio revocat perſonata Dea: v. 124. ſq.

Bort med papper och bleck; bort böcker, cirklar och pennor:
Skulle tu ſmitta tin hand, tin adlige miölk-hvite finger,
Skulle the fläckias i bleck?

tandemque concludit: v. 259. &c.

Nu min Hercule kom; utan högre betänkjande följ mig
Wägen är jämn och bred, bland roſer och liuſliga lillior.

Herculem dein ad ſequendum fere paratum, adloquitur Divina Virtus, aliamque longe proponit viam, v. 304. ſq.

Nej, min Son, icke ſå; till ſällhets paradis ingen
Nåkas i ſå måtto; ſömn, och Rnus, och lekar och löije
Föra Dig inte där in: men idkeſamt arbet och omak
Nyktert lefverne, luſt till ärligbet, alvare visdom,
Leda Dig in opå min, det är, Dygdenes ſtenige fotſpår.

Poſtea ſedulum ſapientiæ ſtudium commendat, quæque contra reponi a ſcientiarum & laboris ſolent osoribus, refellit: v. 437. - - - 443.

Wil tu nu ſeja min Hercule, mången är lärd, men en åſna,
Toker i alt det han talar, och gör, en tylper i gäſtbod:
Dock är han lärd. Nej, Hercule, Nej; en ſådan är olärd.
Faſt honom flödde Latin öfver öronen ned opå ſkägget.
Den ſine ſeder och ord; ſine lyſter och anfödde ſinne,
Inte vet håll uti töm; ſtyra, fogligen hyſſa, regera.
Han är en olärd man: vari Doctor, ell' hete Magiſter.

Vitæ denique brevitatem, decrepitæ ſenectutis tædium, omnibusque propoſitam moriendi neceſſitatem ante oculos ponit: v. 500. ſq.

Siſt du ville betrackta den aldrig [illegible] tiden:

Digitized by Google

Winter-blommor opå din kinn, ſom ſaftlöſe plantor
Gro och gråna med haſt: och höſten i hufvudet byſer;
Håren flyta dig af, ſom viſnade löf utaf aſpen,
Skallan ſnöd blijker ut, der nu ſpela kruſade lockar.
Krafter och alt ſiker hän och döden kikar ur ögon.
Wett och ſinne gå bort fördvålmas i dvaas och i glömſko,
Döden är ytterſta målet, i dy vi ſamkas och ändas.

Miror igitur quid auctori Anonymo, a *Paſchio* citato g), in mentem venerit, ubi ſiniſtrum adeo de Hercule fert judicium: "appuliſſe ſcilicet animum Svecos aliquos, "ad componenda carmina Svecica inter quos eſt Stiern-"hielmius, qui Bivium Herculis, lingua vernacula con-"ſcripſit, ſed *non magnum operæ pretium* æquis rei Poë-"ticæ æſtimatoribus feciſſe illi videntur." Vibrata hæc in Noſtrum tela, egregio prorſus conatu, nec minori argumentorum robore ſtrenue retorſit *Spegel h)* & *Arckenboltz* i). Certe ſi cogitaſſet, quod dein monuit RACINUS: *on doit être timide quand on parle d' un Poëte dont on ignore la langue, puisque loin d' etre en état d' en bien juger, on ne peut même ſe flatter de le connoitre k)*, modeſtius & circumſpectius judicium de magno viro pronuntiaſſet, nec damnaſſet quæ vix ſatis intelligebat *l)*. Aliter omnino *Verelius*, minime infitiandus cauſſæ judex, in Epiſtola ad Stiernhielmium data: *poſtquam*, inquit, *deceſſiſti, Hercules tuus in manus meas venit. Querebar non mediocriter, facultatem mihi ademtam de eo tecum colloquendi. Quod autem potui, poëma iſtud, ut certiſſimum fæcundiſſimi ingenii*

g) De Novis Inventis. p. m. 93. *h)* In Præfat. Parad. Clauſ. p. m. 75. *i)* Memoir. de Chriſtine T. I. p. 335. *S' il avoit aſſez entendu la langue Suedoiſe, & compris le ſublime de cette Poëſi de l' Hercule, en vers blancs, il auroit, en bon connoiſſeur regardè cette piece comme un chef d' oeuvre en ſon genre.*

k) Reflexions ſur la Poëſi. Oper. T. IV. Ch. IX. p. m. 111.

l) Fab. Inſtit. Orat. X: 1.

ingenii tui pignus amplexus ſum. O ſpes, inquiebam, & decus linguæ noſtræ! O ſi plura ingenii & elegantiæ monumenta prodere vellet hic Maro Sveonicus! O ſi aliis ſepoſitis curis, de patria, de ſeculo ſic potiſſimum bene mereri vellet! - - - Sed de his non plura, ne videar te laudare, quod propoſitum mihi non eſt m). Præter Herculem, alia quoque, Reginæ præſertim CHRISTINÆ dicata edidit carmina, nec temere probanda omnia, nec tamen propterea contemnenda. Inter plura vero inedita adhuc ſervantur *Recordatio Moleſtiarum Conjugalium* n) & *Diſcurſus Aſtro-poëticus Mixtus & Comicus* o); quæ hilare ac ludibun-

 dum

m) Vereliana p. 69. n) Cfr. Acta Lit. Svec. A:o 1721. p. 191. Inſcribitur: *Bröllops Beſvärs ihugkommelſe*, cujus hoc initium:

Phœbus har ſin vagn med de gullglimmande pigor
Vändt ſin tygel i krok från Barder och torkade blåmån, &c.

„o) Seu Relationes & Revelationes Sydereæ, de Phænomenis Cœ„leſtibus & Conſultatione Deorum ex Hiſtoria Aſtronomica utriusque „mobilis & variorum aſpectuum veris in terra effectibus obſervavit & „deſcripſit *Gratus Major Micropolita*, permittente Severino Jocoſo, „Aſtro Poëta & Utriusque Hilaritatis Candidato. Benevolo Lectori da„tum Anno quo dicunt

Aſtris Faventibus Eſtote Hilares
-ntea -ctum -mergit -odie

Totus hic eſt Titulus ridentis libelli, quo fictis nominibus ludit ingenioſus auctor & ſatyrica licentia perſtringit ea quæ paulo ante pacem Roſchildenſem agebantur. (Cfr. *Celſium* l. c. p. 17.) E Svecica, Latina, Germanica, Anglicana, Fennica, mixtis inter ſe lingvis, uti ferebat metrum, promuntur vocabula. Statim ab initio hæc occurrunt:

Satyrus de Naſcia. (i. e. Ruſticus de Scania)
Kom nu Bror lille kom, non eſt locus aptior ullus,
Armorum ſatis eſt, en bonde när ock uti fältet.
Sic bene doctus ero, att aſ[illegible] byſſorna ladda;

dum auctoris ingenium teſtantur. Verum enim vero, uti Horatio teſte

- - - - *Vatis avarus*
Non temere eſt animus: verſus amat, hoc ſtudet unum p),

ita Stiernhielmius commune fere cum ſummis Poetis habuit fatum, quod vitam paupertate finierit. Finivit autem Stockholmiæ 1672; ubi etjam in templo S:æ. Claræ, ſummo funeratus honore, placide quieſcit. Morti vicinus, amico optimo, nobisque mox laudando, *Columbo*, Epicedii ſcribendi curam injunxit, qui & memor datæ fidei, quod ſcripſit, ita clauſit:

Om alla hans gåfvor jag inte vill ſkrifva
Ty jag dem ingdera tillfylleſt kan drifva:
Jag ſäger det enda han ſielfver mig ſad',
Så länge han lefde ſå lefde han glad q).

In Poëſin vero merita Illuſtris Viri accuratius celebrat, quod haud ita pridem inſertum legimus Poëmatibus *Våra Förſök r):*

När Stiernhielm *på ſin luta ſlår*
De gamle här af nöjen tyſtna,
Homerus *och* Horatius *lyſtna,*
Om röſten lik med deras går;
Hans ſång är hög, hans ämne fullt af vigt,
Om ſpråket i hans tid ſin prydnad hade vunnit?
Han Milton *öfvergått han* Taſſo *hade hunnit,*
I ſtyrkan af en hieltedigt.

§. VII.

På min kitliga rygg, damno graviore betala
Dock ſkall jag gå med, då de förſt gånga i kniben.

p) Epiſt. II. 1. 122. q) Interroganti enim Columbo de argumento Epitaphii, reſpondit moriens Stiernhielmius: *Scribas tantum hoc: vixit, dum vixit, lætus.* Neque verius quid dici potuit. Per totam enim vitam, lætiſſimo fuit ille animo. *Il etoit,* ait Arckenholtz l. c. p. 336, *d' une humeur enjouée, qui le faiſoit recevoir fort bien à la cour & dans les belles compagnies.* r) Vol. III. p. 138.

YA1 1506962